

MRF 2022.197

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 30. juni 2022, j.nr. 20/02542

Fredning af et område på ca. 70 ha stadfæstet med den ændring, at etablering af jagttårne af hensyn til de landskabelige værdier alene kunne ske med fredningsnævnets forudgående godkendelse.

Fredningsnævnet for Nordjylland, nordlig del, traf den 14. januar 2020 afgørelse om at gennemføre en fredning af arealer ved Krogens og Hørbylund Møllebække i Frederikshavn Kommune. Fredningssagen var rejst af Danmarks Naturfredningsforening i maj 2017, og fredningsnævnet havde i januar 2019 truffet afgørelse efter miljøvurderingslovens § 10, jf. § 8, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 1, nr. 1 og nr. 3, om, at fredningsforslaget ikke var miljøvurderingspligtigt. Denne screeningsafgørelse blev ikke påklaget. Fredningen omfattede et areal på 70,57 ha, hvor omkring 0,07 ha var ejet af Frederikshavns Kommune, mens de resterende ca. 70,5 ha er ejet af 17 private lodsejere. Fredningsområdet var i sin helhed beliggende i landzone og var delvist omfattet af lokalplan nr. 6.02.0. fra 1980, ”150 kV højspændingsledning fra transformestation ”Dybvad” sydvest for Badskær, syd og vest om Hørby, vest om Hørbykirke, øst om Torslev kirke til Sindal kommunegrænse sydvest for Stenhøj”, som havde til formål at sikre nødvendige rettigheder til fremføring af højspændingsledninger. Formålet med fredningen var at bevare og forbedre områdets landskabelige værdier og naturværdier, herunder levedemulighederne for plante- og dyreliv, og at bevare og forbedre forholdene for områdets naturtyper, herunder særligt de lysåbne naturtyper samt sikre deres funktion som levested for sårbare arter, hvilket bl.a. omfattede gul stenbræk, engblomme, blank seglmos og kødfarvet gøgeurt samt at medvirke til at sikre Danmarks internationale forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen. Det fremgik af fredningsbestemmelsernes § 4, stk. 3, at der ikke måtte anbringes udrangerede maskiner, tårne, campingvogne, vindmøller, tankanlæg, transformestationer, master og lignende

samt føres yderligere luftledninger overarealerne. Derimod var fredningen ikke til hinder for etablering jagttårne og jagtstiger, eller at den eksisterende højspændingsledning gennem området kunne fornys og renoveres i nødvendigt omfang af hensyn til forsynings sikkerheden. Der var i fredningsområdet registreret beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3 på 58 ha i form af overdrev, mose, hede, eng, sø og vandløb. Af det fredede areal var 11,52 ha endvidere omfattet af åbeskyttelseslinjen, og 2,31 ha var registreret som fredskov. Fredningen blev påklaget af en lodsejer, der bl.a. anførte, at fredningen var et stort indgreb i lokalområdet, at fredningsområdet henlå uberørt og uden forstyrrelser eller påvirkninger, og at store dele af fredningsområdet allerede var omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Miljø- og Fødevarerklagenævnet fandt efter en afvejning af hensynene i naturbeskyttelseslovens § 1, at området var fredningsværdigt og skulle fredes. Nævnet lagde vægt på, at området rummede væsentlige naturmæssige og landskabelige værdier, som var afspejlet i fredningens formålsbestemmelse. Nævnet havde desuden vurderet, at fredningen burde gennemføres for at sikre og forbedre forholdene for områdets naturtyper og for at sikre deres funktion som levested for sjældne og sårbare arter. Ifølge nævnet burde fredningsbestemmelsernes § 4, stk. 3, om bebyggelse og anlæg dog ændres, så fredningen ikke var til hinder for etablering af jagttårne og jagtstiger, men at etablering af disse af hensyn til de landskabelige værdier kun kunne ske med fredningsnævnets forudgående godkendelse af placering og udseende. Miljø- og Fødevarerklagenævnet stadfæstede med denne ændring af § 4, stk. 3, fredningen.

Kommentar: Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af indsigelser fra lodsejer giver ikke anledning til bemærkninger. Derimod giver fredningsnævnets afgørelse fra januar 2019 efter miljøvurderingslovens § 10 anledning til en principiel bemærkning, selv om denne afgørelse ikke indgik i klagesagen, og klagefristen efter miljøvurderingsloven var udløbet. Det fremgår således af fredningen, at der fastsættes ramme for fornyelse af en eksisterende højspændingsledning, således at fredningen ikke er til hinder for udskiftning af højspændingsledningen af hensyn til forsynings sikkerheden. Dette

kan sammenholdes med, at højspændingsledninger er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2, pkt. 21, hvis der er af en længde på over 15 km. Såfremt højspændingsledningens længde er over 15 km, vil dette formentlig betyde, at der vil være obligatorisk miljøvurdering af fredningskendelsen efter miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, nr. 1, da fredningskendelsen afsiges af en statslig myndighed og indeholder rammer for udskiftning af højspændingsledningen. Dette forudsætter dog, at disse rammer kan siges at udgøre en betydningsfuld helhed af kriterier og fremgangsmåder for projektets gennemførelse, navnlig med hensyn til placering, art, størrelse og betingelser for drift af projektet eller ved tildeling af midler hertil, jf. sag C-300/20, Bund Naturschutz in Bayern (**MRF 2022.10**) om en tysk landskabsbeskyttelsesbekendtgørelse. Selv om fredningsnævnet tidligere havde truffet en screeningsafgørelse efter miljøvurderingslovens § 10, er Miljø- og Fødevareklagenævnet formentlig af egen drift forpligtet til at påse, at der ikke afsiges fredningskendelser i sager, hvor der er obligatorisk miljøvurderingspligt. Se til illustration **MRF 2021.358 Pkn**, hvor Planklagenævnet ophævede kommuneplantillæg og lokalplan for solcelleanlæg på 67 hektar, fordi der ikke var tale om en mindre geografisk område på lokalt plan, uanset at klagefristen over kommunens screeningsafgørelse var udløbet, da lokalplanen blev påklaget.

Afgørelse om fredning af arealer ved Krogens og Hørbylund Møllebække i Frederikshavn Kommune

20/02542

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, jf. § 40.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Nordjylland, nordlig dels afgørelse af 14. januar 2020 om at gennemføre fredning af arealer ved Krogens og Hørbylund Møllebække i Frederikshavn Kommune med ændring af fredningens § 4, stk. 3.

Fredningen omfatter følgende ejendomme, der er afgrænset som vist på det medfølgende fredningskort, om som helt eller delvist omfatter følgende matrikelnumre:

8b, 8c, 8r, 9a, 21e, 21n alle Den nordøstlige Del, Torslev.

1ab, 1ae, 1ei, 3a, 3e, 3f, 3h, 3i, 3k, 4b, 7000c, alle Den mellemste Del, Torslev.

3a, 3b, Den nordvestlige Del Hørby.

2f, 2g, 4a, 5e, 5m, 5r, 5u, 6b, 6c, 6d, 6e, 6f, 6n, 7b, 29, Den vestlige Del, Hørby.

Følgende bestemmelser gælder for fredningen:

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at bevare og forbedre området naturværdier, herunder levedulighederne for plante og dyreliv,
- at bevare og forbedre forholdene for området naturtyper, herunder særligt de lysåbne naturtyper samt sikre deres funktion som levested for sårbare arter,
- at medvirke til at sikre Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen,
- at bevare og forbedre de landskabelige værdier i fredningsområdet.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse.

§ 3 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. De lysåbne naturarealer vist på kortbilag 2 til afgørelsen må ikke omlægges, jordbehandles, drænes, opdyrkes, tilplantes, gødskes eller sprøjtes med bekæmpelsesmidler.

Stk. 2. Der må ikke etableres ny beplantning med træer, buske eller læhegn, eller etableres udsigtshæmmende afgrøder som eksempelvis juletræer, pyntegrønt eller energipil.

Stk. 3. Landbrugsarealet på matr.nr. 8c Den nordøstlige Del, Torslev, som angivet på kortbilag 3 til afgørelsen, ekstensiveres. Arealet må herefter ikke gødskes, kalkes eller sprøjtes.

Stk. 4. Landbrugsarealet på del af matr.nr. 3a Den mellemste Del, Torslev og 7b Den vestlige Del, Hørby, som angivet på kortbilag 3 til afgørelsen, skal fastholdes i vedvarende græs eller overgå til lysåben natur. Den eksisterende beplantning omkring gården og gylletanken kan opretholdes.

Stk. 5. Eksisterende løvtræsarealer på matr.nr. 3a Den nordvestlige Del, Hørby, som angivet på kortbilag 3 til afgørelsen, skal opretholdes. Skovdriften skal sikre opretholdelse og udvikling af biologiske værdier. Der er forbud mod renafdrift af arealerne. Skoven skal drives med plukhugst og selvforyngelse. Træartsvalget skal fortrinsvist være hjemmehørende løvtræsarter. Der kan dog forekomme indslag af hjemmehørende nåletræsarter som skovfyr eller ene.

Stk. 6. Eksisterende nåletræsbeplantning på matr.nr. 3a Den nordvestlige Del, Hørby, som angivet på kortbilag 3 til afgørelsen, skal senest 5 år efter fredningens gennemførelse afdrives. Arealet skal herefter fastholdes i vedvarende græs, overgå til lysåben natur eller tilplantes med hjemmehørende løvtræsarter og drives efter principperne i § 3, stk. 5.

Stk. 7. Eksisterende øvrige skovarealer kan opretholdes. Ved renafdrift skal arealerne holdes som lysåbne naturtyper eller gentilplantes med hjemmehørende løvtræsarter og drives efter skovdriftsprincipperne i § 3, stk. 5. Stk. 8. For de arealer, der er omfattet af en MVJ-aftale (kortbilag 3), træder bestemmelserne i § 3 først i kraft, når aftalerne udløber.

§ 4 Bebyggelse og anlæg.

Stk. 1. Der må ikke opføres ny bebyggelse, herunder tilbygninger, driftsbygninger til landbrugsejendomme, ridehaller, skure, boder, jagthytter eller lignende.

Stk. 2. Der må ikke etableres anlæg og konstruktioner af nogen art, herunder parkeringspladser, bilophugningspladser, oplags- og lossepladser, sportsanlæg, ridebaner, landingspladser mv.

Stk. 3. Der må ikke anbringes udrangerede maskiner, tårne, campingvogne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, master og lignende, samt føres yderligere luftledninger over arealerne. Fredningen er ikke til hinder for etablering jagttårne og jagtstiger med fredningsnævnets forudgående godkendelse af placering og udseende. Den eksisterende højspændingsledning kan fornys/renoveres i nødvendigt omfang af hensyn til forsynings sikkerheden.

Stk. 4. Der må alene opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til hegning af husdyr. I skovene kan der opsættes sædvanlige hegn omkring nyplantninger og foryngelser, såfremt disse fjernes igen efter senest 10 år.

Stk. 5. Plejemyndigheden kan godkende anbringelse af sædvanlige læskure og kreaturbroer til græssende dyr, såfremt det ikke strider imod fredningens formål.

§ 5 Terrænændringer

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden eller foretages opfyldning, planering, afgravning eller henkastning af affald.

Stk. 2. Uanset stk. 1 kan der ske fjernelse af spærringer i vandløbene eller gennemføres naturgenopretning efter forudgående tilladelse fra fredningsnævnet, jf. § 7, stk. 5.

§ 6 Offentlighedens adgang.

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, herunder naturbeskyttelseslovens bestemmelser om offentlighedens adgang.

Stk. 2. Plejemyndigheden kan i en plejeplan af hensyn til bevarelse af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning og regulering af offentlighedens færdsel i øvrigt i området.

Stk. 3. Fredningen er med fredningsnævnets godkendelse ikke til hinder for etablering af trampestier og spang.

§ 7 Pleje og Naturgenopretning.

Stk. 1. Plejen tilrettelægges, således at den opfylder fredningens formål.

Stk. 2. Plejen skal bevare og fremme et plantesamfund med arter, der er karakteristiske for de pågældende naturtyper samt i videst muligt omfang fremme et rigt og varieret dyreliv. Plejen skal i særlig grad tage sigte på bevaring af sårbare og sjældne arter.

Stk. 3. Arter, der er angivet som invasive på Miljøstyrelsens "Sortliste", kan bekæmpes overalt inden for fredningsområdet. Såfremt en lodsejer ikke foretager bekæmpelse, gennemføres denne af plejemyndigheden.

Stk. 4. Plejen skal sikre en lav vegetation med mulighed for enkelte solitære buske inden for hele fredningsområdet – med undtagelse af de på fredningskortet markerede skovpartier. Opvækst herudover skal fjernes uanset alder. Af hensyn til biodiversiteten vil selvsåede og spredte buske af naturligt hjemmehørende arter som eks. tjørn, pil eller ene kunne få lov til at gro på arealet, men ryddes, hvis de danner skyggende bestande.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for fjernelse af spærringer i å-systemet eller almindelig vedligeholdelse af vandløbet efter vandløbsloven. Naturgenoprettelsesprojekter og projekter til gennemførelse af gældende vandområdeplaner skal ske i overensstemmelse med et nærmere beskrevet projekt, som godkendes af berørte lodsejere, forelægges tilstødende lodsejere og Danmarks Naturfredningsforening til udtalelse samt godkendes af fredningsnævnet inden gennemførelse.

§ 8 Plejemyndighed og plejeplaner

Stk. 1. Frederikshavn Kommune er plejemyndighed på privat og kommunalt ejede arealer.

Stk. 2. Plejemyndigheden kan gennemføre pleje til opfyldelse af fredningens formål i henhold til den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 924 af 27. juni 2016.

Stk. 3. Plejemyndigheden har ret til – efter forudgående drøftelser med og uden udgift for ejeren – at udføre naturpleje indenfor fredningen til opfyldelse af fredningens formål.

Stk. 4. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan over det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Herefter revideres planen efter behov, dog senest hvert 10. år.

§ 9 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.[2] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentliggjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, der har behandlet sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning. 7
2. Fredningsforslaget 7
3. Fredningens afgrænsning. 8
4. Beskrivelse af fredningsområdet 9
5. Frednings- og planmæssige forhold. 14
6. Fredningsnævnets behandling og afgørelse. 14
 - 6.1 Fredningsnævnets behandling af sagen. 14
 - 6.2 Fredningsnævnet for Nordjyllands, nordlig dels afgørelse. 16
7. Klager og bemærkninger. 18
 - 7.1 Klagen. 18
 - 7.2 Bemærkninger til klagen. 19
8. Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling og afgørelse i sagen 20
 - 8.1 Sagens behandling. 20
 - 8.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger 20
 - 8.2.1 Fredningens gennemførelse. 21
 - 8.2.2 Fredningens indhold. 21
 - 8.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse. 21

1. Indledning

Fredningsnævnet for Nordjylland, nordlig del, har den 14. januar 2020 truffet afgørelse om at gennemføre en fredning af arealer ved Krogens og Hørbylund Møllebække i Frederikshavn Kommune. Fredningsnævnet har samtidig truffet afgørelse om erstatning i anledning af fredningen i en separat afgørelse af 14. januar 2020.

Fredningssagen er rejst ved skrivelse af 16. maj 2017 fra Danmarks Naturfredningsforening.

Den 16. december 2018 har fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 37 a, stk. 3, jf. stk. 1, truffet afgørelse om at forlænge fristen for afslutningen af behandlingen af fredningssagen til den 16. maj 2020.

Fredningen omfatter et areal på 70,57 ha og er beliggende mellem Østervrå og Sæby. Fredningen berører i alt 17 lodsejere. Omkring 0,07 ha af fredningsområdet er ejet af Frederikshavns Kommune, og de resterende ca. 70,5 ha er ejet af private lodsejere.

Formålet med fredningen er at bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levedemulighederne for plante- og dyreliv, og de landskabelige værdier i fredningsområdet. Desuden har fredningen til formål at bevare og forbedre forholdene for områdets naturtyper, herunder særligt de lysåbne naturtyper samt sikre deres funktion som levested for sårbare arter. Herudover er det fredningens formål at medvirke til at sikre Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen.

Fredningsnævnets afgørelse er i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 2, nr. 1, påklaget af en enkelt lodsejer (lb.nr. 7) til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Fredningsnævnet har den 28. januar 2019 efter miljøvurderingslovens § 10, jf. § 8, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 1, nr. 1 og nr. 3, truffet afgørelse om, at der ikke er pligt til at udarbejde en miljøvurdering i forbindelse med behandlingen af fredningsforslaget. Afgørelsen er ikke påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

2. Fredningsforslaget

Det fremgår bl.a. om baggrunden for fremsættelse af fredningsforslaget, gengivet fra fredningsforslaget (s. 3), at:

”Krogens og Hørbylund Møllebække er begge en del af et større forgrenet ådalssystem, der samles i Sæby Å og munder ud Kattegat. Ådalene gennemskærer et smukt, bakket morænelandskab og snor sig med de stejle skrænter på tværs af morænefladen. Vandløbene er dertil begge ureguleret, hvilket medvirker til at give ådalene et 'vildt' og smukt landskabeligt udtryk.

Krogens og Hørby Møllebække vurderes til at være naturperler, der tilsammen udgør en botanisk lokalitet af national værdi. Begge ådale rummer en mosaik af flere særlige bevaringsværdige naturtyper og særegne habitater. I dalbunden dominerer eng, mose og sø, stedvis optræder væld, herunder det meget sjældne paludella-væld - navngivet efter forekomsten af den sjældne piberensermos (*Paludella squarrosa*). Ådalenes skrænter udmærker sig ved tilstedeværelsen af de mange overdrev og smukke gamle skovpartier.

I fredningsområdets mange naturtyper findes en yderst interessant flora. Flere af områdets sjældne arter har Danmark en international forpligtigelse til at værne om, ligesom flere af arterne er fredet. Det er arter som Gul Stenbræk, Blank Seglmos, Engblomme og flere forskellige orkideer – arter der alle er følsomme over for tilgroning og dermed betinget af en særlig drift eller kulturpåvirkning.

Ådalene har højst sandsynligt aldrig været opdyrket. I stedet har de været ekstensivt udnyttet til husdyrgræsning og høslet, og dermed været en vigtig ressource for landbruget. Af de historiske kort fremgår det også at dalbunden flere steder har været grøftet - for at kunne anvende arealerne til høslet og græsning.

Landbruget var således tidligere dybt afhængige af netop ådalene. Men i takt med landbrugets effektivisering og intensivering, er disse arealer i dag blevet overflødiggjort. Græsning og produktion af hø er dermed ikke længere rentabel og derfor blevet indstillet. Konsekvensen heraf er, at ådalene gror til med træer og buske, og at de lysåbne naturtyper på lang sigt forsvinder.

Danmarks Naturfredningsforening vurderer, at ådalssystemets naturværdier ikke er tilstrækkeligt beskyttet. Naturtyperne er under langsom, men sikker, forværring. Tilgroning er i dag et stort problem i fredningsområdet. Der findes, i lovgivningen eller den praktiske forvaltning, ingen andre konkrete tiltag end fredning, som kan sikre områdets store naturværdier mod hverken pludselig eller langsom forringelse.

De særlige arter og naturtyper i fredningsområdet er decideret truet af tilgroning på grund af manglende pleje. Vi står derfor overfor at miste mange af de sjældne arter og store naturværdier, som er tilknyttet Krogens og Hørbylund Møllebække.”

3. Fredningens afgrænsning

Fredningen afgrænses mod vest af [A1] og [A2], hvorfra fredningen løber i et bælte langs Krogens Møllebæk til det sted, hvor bækken løber sammen med Hørbylund Møllebæk. Herfra løber fredningen i et bælte omkring bækken mod syd, hvor den afgrænses af [A3] ved Kuhr Bro. Mod nord og øst løber fredningen fra bækkenes sammenløb i et bælte omkring Hørbylund Møllebæk til ådalens indsnævring ved ejendommen [A4].

Det fremgår af fredningsforslaget, at fredningens afgrænsning i vidt omfang er fastlagt på baggrund af ådalens naturlige afgrænsning i landskabet samt afgrænsningen af ådalens naturværdier.

4. Beskrivelse af fredningsområdet

Fredningsområdet består af tre grene, der løber langs Krogens Møllebæk, Hørbylund Møllebæk og Hørby Å, der dannes ved sammenløbet af de to møllebække.

Området fremstår primært uopdyrket og præget af ådalens skrænter, der omgiver de tre vandløb. I den sydlige del af fredningsområdet er skrænterne fladere og dalbunden større. Fredningsområdet er ubebygget, men [A5] løber på tværs af den vestlige gren af fredningen

fra nord mod syd. Desuden gennemskæres fredningsområdet i en ret linje i nord-sydgående retning af et tracé af højspændingsledninger, der rammer fredningsområdets nordlige grænse umiddelbart øst for [A5] og fredningens sydlige grænse ved [A3] ved Kuhrs Bro.

Der findes enkelte, mindre søer i fredningsområdet, samt flere mindre arealer med skov.

Landskab og geologi

Det fremgår om fredningsområdets landskabsformer og geologi, citeret fra fredningsnævnets afgørelse (s. 4), at:

”Fredningsområdet er beliggende i Vendsyssel, der geologisk set udgør en særlig region i Danmark. Landskabet omkring fredningsområdet består af en storbakket moræneflade skabt af gletsjernes bevægelser under den seneste istid - Weichel, der sluttede for ca. 10.000 år siden.

Det udstrakte morænelandskab, hvori fredningsområdet er placeret, omkranses af lavtliggende flader af gammel hævet havbund fra hhv. Yoldia- og Litorinahavet (også kaldet ishavet og stenalderhavet). Under og efter seneste istid var store dele af det nuværende Nordjylland oversvømmet af flere omgange. Vendsyssel var således ikke landfast med resten af Jylland, men lå som en ø i havet. Den samme ø-fornemmelse får man stadig, hvis man ser på et terrænkort. Her fremtræder modsætningen mellem det højtliggende morænelandskab og de lavtliggende flader af hævet havbund. Morænelandskabet brydes flere steder af randmoræner, hvoraf den mest markante randmoræne udgøres af Jyske Ås små 10 km sydvest for fredningsområdet.

I takt med istidens afslutning begyndte isen at smelte bort. Det betød at jorden blev befriet for isens enorme vægt og at landet begyndte at hæve sig igen. Vendsyssel har i dag danmarksrekord i landhævning, da isen var tykkest her.

Dalbunden i fredningsforslagets ådale ligger i dag omkring 30 meter over havoverfladen og står flere steder i skarp relief til de stejle dalsider. Højdeforskellen fra morænefladen til dalbunden er markant og når visse steder op på 10-15 m. Landhævningen og erosionen er nu stort set gået i stå, og der er i stedet dannet aflejringer af tørv i moser og enge i ådalens bund. Vandet har gennem århundreder haft fri bevægelighed i ådalens bund, og åerne har i dag naturlige slyngninger.

Siden istiden har vind, vejr og menneskelig aktivitet påvirket landskabet til det kulturlandskab, vi kender i dag. Jordbunden på de store moræneflader består af lerblandet sandjord. Den udmærker sig som landbrugsjord og dyrkes i dag intensivt. Den smalle og våde dalbund og de stejle dalsider er derimod uegnede til egentlig opdyrkning, og området har derfor historisk set været anvendt til husdyrgræsning og høslæt. Græsning og høslæt har igennem meget lang tid udviklet og bevaret ådalens lysåbne naturtyper.

Krogens og Hørbylund Møllebække fremstår i dag som to meget smukke, velbevarede ådale, som formidler historien om både landskabets dannelse og udnyttelse.”

Naturbeskyttelse

Der er i fredningsområdet registreret beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelseslovens § 3 på 58 ha i form af overdrev, mose, hede, eng, sø og vandløb. Af det fredede areal er 11,52 ha endvidere omfattet af åbeskyttelseslinjen, jf. naturbeskyttelseslovens § 16. Endelig er 2,31 ha af fredningsområdet registreret som fredskov.

Naturtyper

Det fremgår af fredningsnævnets afgørelse, at fredningsområdet indeholder en mosaik af forskellige naturtyper, herunder eng, mose, overdrev og skov.

Det fremgår videre, at der i fredningsområdet findes store arealer med fersk eng, hvor der bl.a. findes bakke-gøgelilje, maj-gøgeurt og engblomme. I området's moser findes bl.a. gul stenbræk og blank seglmos, og på fredningsområdets overdrev vokser pyramide læbeløs, der i Danmark kun forekommer i Nordjylland og på Bornholm.

I fredningsområdets skove findes bl.a. flerstammede bøge, gamle egetræer og vildæble. Det fremgår af afgørelsen, at bevoksningen sandsynligvis aldrig har været drevet forstligt, hvorfor der findes gamle, krogede egetræer og store mængder dødt ved i området, og at bevoksningens struktur, alder og drift danner grundlag for at højt naturindhold i skovene.

Der findes desuden en række væld i fredningsområdet, der dannes på ådalens skrænter, hvor grundvandsspejlet møder terrænoverfladen. Der findes således seks rigkær med vældpræg. Flere af disse angives dog at være så tilgroede med højstauder, at de næppe kan kaldes rigkær, men må betegnes som højstaudekær.

I fredningsområdet findes desuden paludella-væld, der er opkaldt efter forekomsten af piberensermos (*Paludella squarrose*). Denne type væld findes kun enkelte steder i Jylland og er ualmindelige på landsplan. I fredningsområdet findes to paludella-væld, og der har tidligere været et tredje, der er forsvundet grundet tilgroning.

Både rigkær og paludella-væld er sårbare over for ændringer i hydrologi, tilgroning og næringsstofpåvirkning.

Planteliv

Det fremgår af fredningsforslaget, at fredningsområdets typografi og hydrologi samt områdets forskellige naturtyper skaber levesteder for en lang række forskellige arter, herunder arter som Danmark er internationalt forpligtet til at varetage som f.eks. gul stenbræk, engblomme, blank seglmos og kødfarvet gøgeurt.

Gul stenbræk tilhører gruppen sårbare karplanter og vokser i lysåbne vældmoser, hvor vandtemperaturen er konstant lav året rundt. Planten er tilknyttet paludella-vældene, hvilket gør arealerne og udbredelsen af egnede levesteder meget begrænsede. I et af paludella-vældene i fredningsområdet vokser gul stenbræk, der før 1950 med sikkerhed fandtes på 90 lokaliteter i Danmark og var almindeligt forekommende i hele landet. I dag findes arten ni steder i hele landet. Desuden er planten, bortset fra Skandinavien og Alperne, stort set forsvundet uden for Danmark. Arten har gennem flere årtier været i tilbagegang, og i 2014 havde arten på landsplan det lavest antal blomstrende skud siden 2004, hvilket også gjorde sig gældende i Krogens Møllebæk. Gul stenbræk findes på habitatdirektivets bilag II og IV.

I fredningsområdet findes to områder med blank seglmos, der er sjældent forekommende i Danmark, og hvis bevaringsstatus på national plan er vurderet til ugunstig. Blank seglmos vokser i lysåbne kilder og vældmoser, hvor der findes konstant fremsivende og enstemperet grundvand som f.eks. paludella-væld, hvilket gør, at arealerne og udbredelsen af egnede levesteder er begrænsede. I 2015 blev der således registreret 38 lokaliteter med bestande af blank seglmos, der alle er beliggende i Jylland. Blank seglmos findes på habitatdirektivets bilag II og IV.

Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE) har i deres seneste overvågningsrapport konkluderet,[3] at hyppigheden af blank seglmos på landsplan er formindsket, og at bestandene i fredningsområdet siden 2011 hhv. er gået en smule tilbage i Hørbylund Møllebæk og en smule frem ved Kuhr Bro.

Der er i fredningsområdet udlagt tre faste overvågningsfelter for gul stenbræk og blank seglmos. Overvågningen skal understøtte nationale prioriterede behov for overvågningsdata om påvirkning, tilstand og udvikling i naturen og miljøet i Danmark. Programmet giver ingen mulighed for plejetiltag.

Det fremgår af fredningsforslaget, at der i fredningsområdet er registreret flere forskellige orkideer, herunder plettet-gøgeurt, bakke-gøgeurt, skov-gøgelilje, kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt og sump-hullæbe. Store dele af landets bestande af disse orkideer findes i Nordjylland. Fælles for alle orkideerne er, at de er fredede, samt at de alle er mere eller mindre sjældne og afhængige af et lysåbent miljø for at trives.

Herudover fremgår det, at der i fredningsområdet findes engblomme, der er relativt sjældne, men som forekommer i Nord- og Østjylland. Bestanden af engblomme er gået meget tilbage i nyere tid.

Kulturspor

Det fremgår af fredningsnævnets afgørelse om fredningsområdets kulturspor (s.8ff), at:

”Landskabet i Vendsyssel har i dag ikke umiddelbart den store forskel fra det øvrige Nordjylland. Men ser man efter en ekstra gang, er der stadig flere egensspecifikke forhold og tråde der rækker flere hundrede år tilbage.

Studehandel

I Vendsyssel opstod, helt tilbage til 1200 tallet, en tradition for at opdrætte stude og derefter sælge dem syd for den danske grænse. Studene blev drevet ned gennem Jylland af såkaldte studedrivere. Hovedtransportåren for studedriverene var hærvejen, der i dag er genskabt som vandrerute og cykelsti. [A6] passerer langs Kuhr bro ved fredningsgrænsens sydlige grænse. Studedriften var en stor indtægtskilde for regionen og toldregnskaber fra 1600-tallet viser, at der på gode år blev drevet op mod 50.000 stude ned ad [A6]. Med intensiveringen og effektiviseringen af landbruget mistede studehandelen langsomt sin betydning. Den traditionelle studedrift ophørte dog først i slutningen af 1800 tallet, da de moderne transportmidler erstattede den langsommelige og opslidende vandring.

Mølle drift

Både Krogens og Hørbylund Møllebække ligger, som navnet angiver, nedstrøms hver deres vandmølle. Krogens mølle kan dateres til sidst i 1600-tallet og var aktiv helt op til omkring starten af 1900-tallet. Landskabet omkring fredningsområdet er i dag domineret af dyrkede marker, men kornet males dog ikke længere på de lokale vandmøller. Møllerne har udtjent deres rolle og kun navnet møllebæk og selve mølledammene er tilbage. Ikke desto mindre udgør de stadig en vigtig kulturhistorisk fortælling.

Råstofgravning

Det fremgår af historiske kort, at der tidligere er foretaget mindre råstofgravninger efter grus og sand i ådalens skrænter. I dag kan man stadig se de tidligere graveområder som terrænændringer og fordybninger i skrænterne. Der har også i nyere tid været gravet efter grus på de tilstødende arealer mellem Krogens Møllebæk og Torslev kirke. Ligeledes er der været gravet efter råstoffer nord for Hørbylund Møllebæk ved ejendommen [A7]. Graveaktiviteten blev indstillet omkring år 2000 og 2003 og arealerne er i dag reetableret."

Fortidsminder

Der er ingen fredede fortidsminder eller beskyttede sten- og jorddiger inden for fredningsområdet.

Offentlighedens adgang

Stort set hele fredningsområdet er privatejet og underlagt naturbeskyttelseslovens bestemmelser om offentlighedens adgang. Der findes ikke eksisterende stier i området. Fredningsområdet kan tilgås fra henholdsvis [A5], der gennemskærer den vestlige gren af fredningen, fra [A1] og [A2], der udgør fredningens vestlige grænse, og fra [A3] der udgør fredningens sydlige grænse.

Friluftsliv

Den nordlige del af [A6] mellem Viborg og Frederikshavn passerer Kuhrs Bro, der udgør den sydlige afgrænsningen af fredningsområdet.

Naturpleje og naturplejeaftaler

Der indgået MVJ-aftaler for flere af arealerne i fredningsområdet. Det drejer sig om tilskudsordningen 'Pleje af græs- og naturarealer', der indgås for en periode på fem år. Derudover er der for et enkelt areal indgået plejegræs-aftale for en periode på 20 år.

Råstofindvinding og vandindvindingsinteresser

Der er i Region Nordjyllands Råstofplan 2012 ikke udpeget råstofvindingsområder inden for fredningsområdet. Området er udpeget til område med drikkevandsinteresser.

Natura 2000-interesser

Der findes ikke Natura 2000-områder inden for fredningsområdet. Fra fredningsområdets nordøstlige grænse er der ca. 5,3 km til Natura 2000-område nr. 8 Åsted Ådal, Bangsbo Ådal og omliggende overdrevsområder.

5. Frednings- og planmæssige forhold

Eksisterende fredninger

Der er ingen eksisterende fredninger inden for fredningsområdet. Syd for fredningsområdet ligger to kirkefredninger, Torslev Kirke og Hørby Kirke.

Planmæssige forhold

Hele fredningsområdet ligger i landzone. Lokalplan nr. 6.02.0. – "150 kV højspændingsledning fra transformerstation "Dybvad" sydvest for Badsøkær, syd og vest om Hørby, vest om Hørby kirke, øst om Torslev kirke til Sindal kommunegrænse sydvest for Stenhøj" går igennem fredningsområdet i nord-sydgående retning. Lokalplanen er fra 1980 og har til formål at sikre de nødvendige rettigheder til fremføring af højspændingsledninger.

I Frederikshavn Kommunes Kommuneplan 2015 er hele fredningsområdet udpeget som bevaringsværdigt landskab. Med undtagelse af få yderområder er fredningsområdet udpeget som økologisk forbindelse, og arealerne tættest på vandløbene i fredningen er udpeget som lavbundsarealer.

6. Fredningsnævnets behandling og afgørelse

6.1 Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har den 13. september 2017 holdt offentligt møde om fredningen og har den 14. marts 2018 besigtiget fredningsområdet.

På baggrund af det offentlige møde har Danmarks Naturfredningsforening den 24. august 2018 fremsat et revideret fredningsforslag.

Under det offentlige møde og den efterfølgende sagsbehandling har fredningsnævnet modtaget bemærkninger til fredningsforslaget.

Miljøstyrelsen har oplyst, at styrelsen ikke vil modsætte sig fredningen, så Frederikshavn Kommune får mulighed for at pleje området, og at styrelsen anerkender, at der findes store naturmæssige værdier i fredningsområdet. Styrelsen har desuden foreslået, at fredningsforslagets § 3, stk. 7, ændres, så det ikke vil være muligt at gentilplante arealerne, da fredningen tilsigter at bevare lysåbne arealer.

Herudover har Miljøstyrelsen oplyst, at vildtfodring ikke bør reguleres i en plejeplan, som i fredningsforslagets § 8, at forbuddet mod opstilling af jagtstiger i § 4, stk. 3, bør udgå, og at bestemmelsen om pleje og naturgenopretning i fredningsforslagets § 10 i højere grad bør følge plejebekendtgørelsen, så kommunen ikke pålægges plejeforpligtelser med dertilhørende udgifter.

Ifølge Miljøstyrelsen skal det tilføjes til fredningsbestemmelsernes § 5, stk. 2 og § 9, stk. 6, at det skal være muligt at gennemføre vandområdeplanens indsatsprogram. Endelig bør det ifølge styrelsen præciseres i § 4, stk. 3, at luftledningerne i området kan fornys eller renoveres i nødvendigt omfang af hensyn til forsyningssikkerheden.

Danmarks Naturfredningsforening har bemærket, at foreningen har korrigeret ovennævnte fredningsbestemmelser, som Miljøstyrelsen har foreslået ændret.

Dansk Botanisk Forening har bemærket, at fredningsområdet rummer en af Nordjyllands fornemste naturtyper og en betragtelig del af bevaringsværdige planter.

Frederikshavn Kommune har udtalt, at kommunen anerkender, at fredningsområdet er unikt og har national værdi. Det er desuden kommunens opfattelse, at fredningsbestemmelserne skal skæres til, idet fredningens formål overordnet set er at bevare områdets naturværdier. Det er således kommunens opfattelse, at de fredningsbestemmelser, der vedrører landskabelige forhold udgør endnu et administrativt lag på området, der allerede er reguleret og beskyttet.

Frederikshavn Kommune har desuden bemærket, at der i fredningsbestemmelserne bør tillægges bonusvirkning i forhold til planlovens § 35, naturbeskyttelseslovens § 16 og landskabsudpegningen "særligt værdifuldt landskab". Herudover er det kommunens opfattelse, at fredningsforslagets § 3, stk. 4, bør udgå, da hensynene bag bestemmelsen allerede varetages af naturbeskyttelseslovens § 3. Såfremt fredningsnævnet fastholder bestemmelsen, har kommunen et ønske om, at der indsættes en bonusbestemmelse vedrørende naturbeskyttelseslovens § 3.

Herudover har Frederikshavn Kommune udtalt sig til støtte for Miljøstyrelsens bemærkninger vedrørende vandløbspleje.

Lodsejeren med lb.nr. 7 har på vegne af 20 lodsejere udtrykt modstand mod fredningen, da området efter disse lodsejeres opfattelse ikke har behov for yderligere beskyttelse. Fredningen vil efter lodsejernes vurdering medføre problemer for vedligeholdelsen af vandløbene i fredningsområdet, idet Frederikshavn Kommune har udtalt, at kommunen ikke har midler til at gennemføre plejeforanstaltninger. Det er desuden bemærket, at det vil være tilstrækkeligt at frede mindre arealer inden for fredningsområdet.

Lb.nr. 4 og 9 har begge udtalt sig imod fredningsforslaget.

Lb.nr. 10 har fremført, at området er tilstrækkeligt beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

Under fredningsnævnets besigtigelse af området har Dansk Botanisk Forening oplyst, at fredningsområdet er et af i alt ni områder i Danmark, hvor blank seglmos findes, selvom der tidligere har været 100 levesteder. Foreningen har videre oplyst, at der i området vokser topstar-tuer, som skærmer for lys, og at hvis de ikke fjernes, vil de berøre forekomsten af de sjældne arter.

6.2 Fredningsnævnet for Nordjyllands, nordlig dels afgørelse

Fredningsnævnet har den 14. januar 2020 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, truffet afgørelse om at gennemføre en fredning af arealer ved Krogens og Hørbylund Møllebække på baggrund af fredningsforslaget på de arealer, der er omfattet af det reviderede fredningskort af 23. august 2018.

Fredningsnævnet har vurderet, at fredningen bør gennemføres for at sikre og forbedre forholdene for områdets naturværdier og naturtyper, herunder særligt de lysåbne naturtyper samt sikre deres funktion som levested for sårbare arter. Nævnet har desuden anført, at fredningen og dens plejeforanstaltninger muliggør sikring af de sårbare arter.

Fredningsnævnet har videre anført, at fredningen skal medvirke til at sikre Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen samt medvirke til at bevare og forbedre de landskabelige værdier i fredningsområdet. Det er videre fredningsnævnets vurdering, at naturbeskyttelseslovens § 3 ikke i sig selv sikrer en tilstrækkelig beskyttelse af området.

Fredningsnævnet har vurderet, at fredningsbestemmelserne om skovdrift og plejeplanen kan gennemføres som foreslået af sagsrejsen på baggrund af Miljøstyrelsens indlæg. Det er desuden fredningsnævnets vurdering, at forbuddet mod opstilling af jagtstiger i fredningsforslagets § 4, stk. 3, bør udgå, og at fredningsforslagets § 8, om tilskuds fodring skal udgå, da tilskuds fodring hverken kan eller bør reguleres af en plejeplan. Det fremgår videre af afgørelsen, at fredningsnævnet har vurderet, at de reviderede fredningsbestemmelser om gennemførelse af vandområdeplanen, naturgenopretning, fjernelse af spærringer i åsystemet og almindelig vedligeholdelse af vandløbet efter vandløbslovgivningen skal følges som foreslået af Miljøstyrelsen og med Frederikshavn Kommunes tilslutning.

Fredningsnævnet har ikke fundet grundlag for at tilføje en fredningsbestemmelse om bonusvirkning, idet der i sagen ikke foreligger konkrete projekter med en detaljeringsgrad, som gør det muligt at vurdere konsekvenserne heraf i forbindelse med behandlingen af fredningsforslaget.

Fredningsnævnet har endelig vurderet, at fredningsbestemmelsernes § 3 først træder i kraft for arealer omfattet af en MVJ-aftale, når aftalen udløber. Herudover har nævnet formuleret fredningens § 8 således, at der også efter fredningen kan indgås aftaler om pleje af græs- og naturarealer (PGL-aftaler).

Herefter har fredningsnævnet fastsat de fredningsbestemmelser, der fremgår af fredningsafgørelsen (s. 14 ff.). Det fremgår bl.a., at der for fredningen er fastsat følgende bestemmelser:

Det er fredningens formål at bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levemulighederne for plante- og dyreliv, at bevare og forbedre forholdene for områdets naturtyper, herunder særligt de lysåbne naturtyper samt sikre deres funktion som levested for sårbare arter, at medvirke til at sikre Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen, og at bevare og forbedre de landskabelige værdier i fredningsområdet.

Fredningen indeholder bestemmelser om, at området skal bevares i dets nuværende tilstand, medmindre andet følger af de øvrige fredningsbestemmelser.

Fredningen indeholder bestemmelser om driften og anvendelsen af arealerne inden for fredningsområdet. Der er forbud mod, at lysåbne naturarealer må omlægges, jordbehandles, drænes, opdyrkes, tilplantes, gødskes eller sprøjtes med bekæmpelsesmidler, ligesom at beplantning med træer, buske eller læhegn samt etablering af udsigtshæmmende afgrøder som juletræer, pyntegrønt og energipil er forbudt.

Der er i fredningen særbestemmelser om, at landbrugsarealet på matr.nr. 8c Den nordøstlige Del, Torslev ekstensiveres, og arealer må herefter ikke gødskes, kalkes eller sprøjtes. Landbrugsarealet på dele af matr.nr. 3a Den mellemste Del, Torslev og matr.nr. 7b Den vestlige Del, Hørby, skal fastholdes som vedvarende græs eller overgå til lysåben natur. Beplantningen omkring gården og gylletanken kan opretholdes. På matr.nr. 3a Den nordvestlige Del, Hørby skal eksisterende løvtræsarealer opretholdes, og skovdriften skal sikre opretholdelse og udvikling af biologiske værdier. Der må ikke ske renafdrift på arealerne, skoven skal drives med plukhugst og selvforyngelse, og træartsvalgt skal fortrinsvist være hjemmehørende løvtræsarter med mulighed for indslag af hjemmehørende nåltræsarter.

Der er desuden særbestemmelser om, at den eksisterende nåltræsbeplantning på matr.nr. 3a Den nordvestlige Del, Hørby, skal afdrives 5 år efter fredningens gennemførelse, hvorefter arealet skal fastholdes i vedvarende græs, omlægges til lysåben natur eller tilplantes med hjemmehørende løvtræsarter og drives efter de samme principper som gælder for løvtræsarealerne på matr.nr. 3a Den nordvestlige Del, Hørby.

De øvrige skovarealer i fredningsområdet kan opretholdes, men ved renafdrift skal arealerne holdes som lysåbne naturtyper eller gentilplantes med hjemmehørende løvtræsarter og drives efter de samme principper som gælder for løvtræsarealerne på matr.nr. 3a Den nordvestlige Del, Hørby.

For arealer, der er omfattet af en MVJ-aftale, gælder ovenstående bestemmelser om arealernes drift og anvendelse først, når MVJ-aftalerne udløber.

Fredningen indeholder bestemmelser om byggeri m.v. Der er forbud mod opførelse af ny bebyggelse i området samt forbud mod etablering af anlæg og konstruktioner af nogen art. Der er videre forbud mod anbringelse af campingvogne, vindmøller, m.v., dog kan den eksisterende højspændingsledning fornys i nødvendigt omfang af hensyn til forsyningssikkerheden.

Der må opsættes almindelige landbrugshegn til hegning af husdyr. I skovene kan der opsættes sædvanlige hegn omkring nyplantninger og foryngelse, hvis disse fjernes igen efter senest 10 år.

Der må ikke foretages terrænændringer, fyldes op, graves af, planeres eller henkastes affald, og forekomster i jorden må ikke udnyttes. Spærringer i vandløbene kan dog fjernes og naturgenopretning kan gennemføres efter forudgående tilladelse fra fredningsnævnet.

Fredningen indeholder bestemmelser om offentlighedens adgang. Der er adgang til arealerne i overensstemmelse med de almindelige regler i naturbeskyttelsesloven. Plejemyndigheden kan i en plejeplan af hensyn til bevarelse af plante- og dyreliv fastsætte regler for begrænsning og regulering af offentlighedens færdsel. Fredningen er ikke til hinder for etablering af trampestier og spang. Dette kræver dog fredningsnævnets godkendelse.

Det fremgår vedrørende pleje og naturgenopretning, at plejen skal tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål, bevarer og fremmer et plantesamfund med arter, der er karakteristiske for områdets naturtyper, og særligt bevarer sårbare og sjældne arter. Arter på sortlisten kan bekæmpes overalt i fredningsområdet. Hvis en lodsejer ikke selv bekæmper sådanne arter, bekæmpes arten af plejemyndigheden.

Plejen af området skal sikre lav vegetation i fredningsområdet, dog ikke på de arealer der på fredningskortet er markeret som skovpartier. Selvsåede buske af hjemmehørende arter kan af hensyn til biodiversiteten gro på arealet, men skal fjernes, hvis de danner skyggende bestande.

Det fremgår, at fredningen ikke er til hinder for almindelig vedligeholdelse efter vandløbsloven. Naturgenoprettelsesprojekter og projekter til gennemførelse af gældende vandområdeplaner skal ske i overensstemmelse med et nærmere beskrevet projekt.

Det fremgår vedrørende pleje, at plejemyndigheden skal gennemføre pleje i henhold til plejebekendtgørelsen. Plejemyndigheden har ret til udføre naturpleje i fredningsområdet til opfyldelse af fredningens formål. Dette skal dog ske efter forudgående drøftelser med og uden udgift for ejeren.

7. Klager og bemærkninger

7.1 Klagen

Lodsejer med lb.nr. 7 har i sin klage af 9. februar 2020 anført, at klagen er indgivet på vegne af samtlige 20 lodsejere. Klager har den 2. januar 2022 præciseret, at klagen alene er angivet på vegne af klager selv.

Det fremgår af klagen, at det ikke er nødvendigt at frede 71 ha, når gul stenbræk og blank seglmos alene vokser på tre mindre arealer på ca. 1 ha. Klager har desuden oplyst, at lodsejerne i forbindelse med fredningsnævnets besigtigelse har foreslået, at de områder, hvor der vokser sjældne arter, kunne plejes af lodsejerne, hvilket ville være en billigere løsning.

Derudover er det anført, at ådalen allerede er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Klager har henvist til fredningens formål om at bevare områdets lysåbne naturtyper og bemærket, at lodsejerne allerede i dag har pligt til at beskære træer og lignende, så områderne ikke springer i skov.

Det fremgår videre af klagen, at fredningen skal være til gavn for befolkningen i området. Klager har hertil bemærket, at området er svært at komme til fra offentlig vej og kun kan tilgås gennem private ejendomme.

Klager har desuden henvist til sit indlæg af 9. november 2017 til fredningsnævnet.

Det fremgår af indlægget, at fredningen er et stort indgreb i lokalområdet, og at fredningen berører mange lodsejere i området. Ifølge klager er fredningsområdet i dag uberørt og henligger uden forstyrrelser eller påvirkninger fra hverken mennesker eller dyr. Det er klagers opfattelse, at området ikke har brug for at blive fredet eller yderligere beskyttet på anden måde.

Ifølge klager vil fredningen have en negativ påvirkning af lodsejernes mulighed for at bygningsmæssige ændringer og ejendommenes værdi ved et eventuelt salg.

Ifølge klager har Frederikshavn Kommune oplyst, at kommunen ikke har råd til at passe arealet, og at der ikke vil blive sat ekstra penge af til en sådan pasning. Klager har desuden bemærket, at en fredning ikke nødvendigvis betyder, at et område bliver plejet bedre, og at det ikke har været forsøgt at indgå frivillige plejeaftaler i fredningsområdet.

Herudover har klager med henvisning til fredningens formål om at medvirke til at sikre Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser anført, at idet store dele af fredningsområdet allerede er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, er området allerede med til at sikre disse forpligtelser.

7.2 Bemærkninger til klagen

Danmarks Naturfredningsforening har den 13. januar 2022 anført, at naturbeskyttelseslovens § 3 ikke udgør en tilstrækkelig sikring af områdets naturværdier, herunder arterne på habitatdirektivets bilag II og IV. De mest sårbare arter i fredningsområdet er således afhængige af særlige vækstbetingelser, hvorfor pleje af arealerne er afgørende for bevarelsen af naturværdierne.

8. Miljø- og Fødevarerklagenævnets behandling og afgørelse i sagen

8.1 Sagens behandling

Miljø- og Fødevarerklagenævnet besigtigede den 11. maj 2022 fredningsområdet og afholdt efterfølgende offentligt møde om sagen.

Sagsrejser redegjorde under bestigelsen og i forbindelse med det offentlige møde for forslaget om fredning af arealerne ved Krogens og Hørbylund Møllebække.

Der var under mødet indlæg om, hvorvidt der er behov for at frede området og om muligheden for at lave frivillige aftaler om pleje mellem kommunen og de enkelte lodsejere.

De indsendte klagepunkter blev i alt væsentlighed gentaget, og de fremmødte lodsejere udtrykte støtte til den indsendte klage og tilsluttede sig klagens indhold.

8.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger

I sagens behandling har Miljø- og Fødevarerklagenævnets medlemmer deltaget: Thomas Steensen (formand), landsdommerne Eva Staal og Anne Bendfeldt Westergaard, samt de læge medlemmer Lene Hansen, Kristian Pihl Lorenzen, Maria Temponeras og Jens Vibjerg.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 1, kan fredningsnævnets afgørelse efter § 40 påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Endvidere følger det af naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet kan ændre fredningsnævnets afgørelse, herunder fredningens geografiske udstrækning, fredningsbestemmelserne og erstatningen. Dette gælder, uanset hvem der har rejst fredningssagen eller påklaget fredningsnævnets afgørelse, og uanset fredningsforslaget og de forslag og krav, der er fremført for fredningsnævnet og Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, kan der gennemføres fredning af landarealer til varetagelse af de formål, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens formålsbestemmelse i § 1:

”§ 1. Loven skal medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Stk. 2. Loven tilsigter særligt

- 1) at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier,
- 2) at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og
- 3) at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet.”

Efter naturbeskyttelseslovens § 38 skal en fredning indeholde en bestemmelse om formålet med fredningen. Ifølge § 38, stk. 3, kan en fredning gå ud på bevaring af den nuværende tilstand eller tilvejebringelse af en bestemt tilstand, der herefter skal bevares, og den kan regulere offentlighedens færdsel i området. Af § 38, stk. 4 fremgår, at en fredning kan indeholde de bestemmelser, herunder de påbud og forbud vedrørende arealernes anvendelse, der skønnes nødvendige, for at fredningsformålet kan opnås.

8.2.1 Fredningens gennemførelse

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder efter en afvejning af de hensyn, der fremgår af formålsbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 1, at området er fredningsværdigt og skal fredes. Nævnet har lagt vægt på, at området rummer væsentlige naturmæssige og landskabelige værdier, som afspejles i fredningens formålsbestemmelse. Nævnet har desuden vurderet, at fredningen bør gennemføres for at sikre og forbedre forholdene for områdets naturtyper samt at sikre deres funktion som levested for sjældne og sårbare arter. Nævnet tilslutter sig således i det hele fredningsnævnets begrundelse for at frede.

Kristian Pihl Lorentzen udtaler, at han ligesom det øvrige nævn støtter fredningen, men ønsker at en endelig afgørelse herom udskydes med henblik på at finde en frivillig løsning på problemerne med manglende pleje af arealerne i fredningsområdet.

8.2.2 Fredningens indhold

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har vedtaget, at fredningsbestemmelsernes § 4, stk. 3, om bebyggelse og anlæg skal ændres, således at fredningen ikke er til hinder for etablering af jagttårne og jagstiger, men at etablering af disse af hensyn til de landskabelige værdier i fredningen kun kan ske med fredningsnævnets forudgående godkendelse af placering og udseende.

8.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Nordjylland, nordlig dels afgørelse af 14. januar 2020 om fredning af arealer ved Krogens og Hørbylund Møllebække i Frederikshavn Kommune med ændring i fredningens § 4, stk. 3.

Fredningen omfatter følgende ejendomme, der er afgrænset som vist på det medfølgende fredningskort, om som helt eller delvist omfatter følgende matrikelnumre:

8b, 8c, 8r, 9a, 21e, 21n alle Den nordøstlige Del, Torslev.

1ab, 1ae, 1ei, 3a, 3e, 3f, 3h, 3i, 3k, 4b, 7000c, alle Den mellemste Del, Torslev.

3a, 3b, Den nordvestlige Del Hørby.

2f, 2g, 4a, 5e, 5m, 5r, 5u, 6b, 6c, 6d, 6e, 6f, 6n, 7b, 29, Den vestlige Del, Hørby.

Følgende bestemmelser gælder for fredningen:

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levedmulighederne for plante og dyreliv,
- at bevare og forbedre forholdene for områdets naturtyper, herunder særligt de lysåbne naturtyper samt sikre deres funktion som levested for sårbare arter,
- at medvirke til at sikre Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen,
- at bevare og forbedre de landskabelige værdier i fredningsområdet.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse.

§ 3 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. De lysåbne naturarealer vist på kortbilag 2 til afgørelsen må ikke omlægges, jordbehandles, drænes, opdyrkes, tilplantes, gødskes eller sprøjtes med bekæmpelsesmidler.

Stk. 2. Der må ikke etableres ny beplantning med træer, buske eller læhegn, eller etableres udsigtshæmmende afgrøder som eksempelvis juletræer, pyntegrønt eller energipil.

Stk. 3. Landbrugsarealet på matr.nr. 8c Den nordøstlige Del, Torslev, som angivet på kortbilag 3 til afgørelsen, ekstensiveres. Arealet må herefter ikke gødskes, kalkes eller sprøjtes.

Stk. 4. Landbrugsarealet på del af matr.nr. 3a Den mellemste Del, Torslev og 7b Den vestlige Del, Hørby, som angivet på kortbilag 3 til afgørelsen, skal fastholdes i vedvarende græs eller overgå til lysåben natur. Den eksisterende beplantning omkring gården og gylletanken kan opretholdes.

Stk. 5. Eksisterende løvtræsarealer på matr.nr. 3a Den nordvestlige Del, Hørby, som angivet på kortbilag 3 til afgørelsen, skal opretholdes. Skovdriften skal sikre opretholdelse og udvikling af biologiske værdier. Der er forbud mod renafdrift af arealerne. Skoven skal drives med plukhugst og selvforyngelse. Træartsvalget skal fortrinsvist være hjemmehørende løvtræsarter. Der kan dog forekomme indslag af hjemmehørende nåletræsarter som skovfyr eller ene.

Stk. 6. Eksisterende nåletræsbeplantning på matr.nr. 3a Den nordvestlige Del, Hørby, som angivet på kortbilag 3 til afgørelsen, skal senest 5 år efter fredningens gennemførelse afdrives. Arealet skal herefter fastholdes i vedvarende græs, overgå til lysåben natur eller tilplantes med hjemmehørende løvtræsarter og drives efter principperne i § 3, stk. 5.

Stk. 7. Eksisterende øvrige skovarealer kan opretholdes. Ved renafdrift skal arealerne holdes som lysåbne naturtyper eller gentilplantes med hjemmehørende løvtræsarter og drives efter skovdriftsprincipperne i § 3, stk. 5. Stk. 8. For de arealer, der er omfattet af en MVJ-aftale (kortbilag 3), træder bestemmelserne i § 3 først i kraft, når aftalerne udløber.

§ 4 Bebyggelse og anlæg.

Stk. 1. Der må ikke opføres ny bebyggelse, herunder tilbygninger, driftsbygninger til landbrugsejendomme, ridehaller, skure, boder, jagthytter eller lignende.

Stk. 2. Der må ikke etableres anlæg og konstruktioner af nogen art, herunder parkeringspladser, bilophugningspladser, oplags- og lossepladser, sportsanlæg, ridebaner, landingspladser mv.

Stk. 3. Der må ikke anbringes udrangerede maskiner, tårne, campingvogne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, master og lignende, samt føres yderligere luftledninger over arealerne. Fredningen er ikke til hinder for etablering jagttårne og jagstiger med fredningsnævnets forudgående godkendelse af placering og udseende. Den eksisterende højspændingsledning kan fornys/renoveres i nødvendigt omfang af hensyn til forsyningssikkerheden.

Stk. 4. Der må alene opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til hegning af husdyr. I skovene kan der opsættes sædvanlige hegn omkring nyplantninger og foryngelser, såfremt disse fjernes igen efter senest 10 år.

Stk. 5. Plejemyndigheden kan godkende anbringelse af sædvanlige læskure og kreaturbroer til græssende dyr, såfremt det ikke strider imod fredningens formål.

§ 5 Terrænændringer

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden eller foretages opfyldning, planering, afgravning eller henkastning af affald.

Stk. 2. Uanset stk. 1 kan der ske fjernelse af spærringer i vandløbene eller gennemføres naturgenopretning efter forudgående tilladelse fra fredningsnævnet, jf. § 7, stk. 5.

§ 6 Offentlighedens adgang.

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, herunder naturbeskyttelseslovens bestemmelser om offentlighedens adgang.

Stk. 2. Plejemyndigheden kan i en plejeplan af hensyn til bevarelse af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning og regulering af offentlighedens færdsel i øvrigt i området.

Stk. 3. Fredningen er med fredningsnævnets godkendelse ikke til hinder for etablering af trampestier og spang.

§ 7 Pleje og Naturgenopretning.

Stk. 1. Plejen tilrettelægges, således at den opfylder fredningens formål.

Stk. 2. Plejen skal bevare og fremme et plantesamfund med arter, der er karakteristiske for de pågældende naturtyper samt i videst muligt omfang fremme et rigt og varieret dyreliv. Plejen skal i særlig grad tage sigte på bevaring af sårbare og sjældne arter.

Stk. 3. Arter, der er angivet som invasive på Miljøstyrelsens "Sortliste", kan bekæmpes overalt inden for fredningsområdet. Såfremt en lodsejer ikke foretager bekæmpelse, gennemføres denne af plejemyndigheden.

Stk. 4. Plejen skal sikre en lav vegetation med mulighed for enkelte solitære buske inden for hele fredningsområdet – med undtagelse af de på fredningskortet markerede skovpartier. Opvækst herudover skal fjernes uanset alder. Af hensyn til biodiversiteten vil selvsåede og spredte buske af naturligt hjemmehørende arter som eks. tjørn, pil eller ene kunne få lov til at gro på arealet, men ryddes, hvis de danner skyggende bestande.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for fjernelse af spærringer i å-systemet eller almindelig vedligeholdelse af vandløbet efter vandløbsloven. Naturgenoprettelsesprojekter og projekter til gennemførelse af gældende vandområdeplaner skal ske i overensstemmelse med et nærmere beskrevet projekt, som godkendes af berørte lodsejere, forelægges tilstødende lodsejere og Danmarks Naturfredningsforening til udtalelse samt godkendes af fredningsnævnet inden gennemførelse.

§ 8 Plejemyndighed og plejeplaner

Stk. 1. Frederikshavn Kommune er plejemyndighed på privat og kommunalt ejede arealer.

Stk. 2. Plejemyndigheden kan gennemføre pleje til opfyldelse af fredningens formål i henhold til den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 924 af 27. juni 2016.

Stk. 3. Plejemyndigheden har ret til – efter forudgående drøftelser med og uden udgift for ejeren – at udføre naturpleje indenfor fredningen til opfyldelse af fredningens formål.

Stk. 4. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan over det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Herefter revideres planen efter behov, dog senest hvert 10. år.

§ 9 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021 om naturbeskyttelse med senere ændringer.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

[3] Arter 2015, udgivet af NOVANA i januar 2017: <https://dce2.au.dk/pub/SR209.pdf>

Sag:

20/02542

Dato:

30. juni 2022.

Emner:

NBL - fredningso...

Bilag:

Kortbilag.pdf (/me...

Highlight:

 Vis/skjul highlight

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/>),
Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk
(<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)
Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.digst.dk/mfkn-naevneneshus-dk>).